

## FEATURES OF THE SEMANTIC FIELD FOR ANIMAL EXCREMENT (ACCORDING TO NAIDEN GEROV'S DICTIONARY)

Albena Baeva

Bishop Constantine Preslavski School, Shumen, Bulgaria, a.baeva@shu.bg

**Abstract:** Modern semantics (semasiology) explores a huge range of issues related to the vocabulary of language and the lexical meaning of the word. In addition to the traditional meaning and significance, the research also includes side meanings, stylistic and emotionally expressive elements of meaning. The denotative meaning, the conceptual meaning of the word is studied, on the other hand the lexical meaning is considered in view of the categorical meaning and significance.

The meaning of the word takes into account the real and figurative meanings, the types of transferences, metaphors, metonymies, synecdoches; types of productivity - expanding and narrowing the meaning, terminologisation and determinologisation, desemantization, phraseologization, archaization, innovation. The relations of words raise questions about the boundaries of polysemy, homosemia, and homonymy; in linguistic paradigmatics various paradigmatic lines such as synonymous, antonymous, hyponymic, typonymic, partonymic with structural character are intensively studied. The semantic paradigm is an expression of the systemic relations in the vocabulary of the language and at the same time a model for the study of the vocabulary of the language.

Modern semasiology has done much to study the field and component structure of lexical meaning. The field combines words with uniform type meaning by classifying them into certain classes with a single semantic area, and component analysis describes in detail the meaning of tokens and internal paradigmatic lines. In the article the semantic field is generally understood as constructed of tokens, in the meaning of which common components are contained. The study of the lexical fund in one language is carried out by separating different types of word groupings - according to the thematic principle, according to semantic connections, according to the ideological principle. The semantic principle is chosen in this article. The semantic field of animal excrement is studied. There are some formal features related to the meaning of the words, as well as in semantic terms the presence of special names for animal excrement, and on the other hand, the lack of special names.

**Keywords:** semantic field, animal excrement

## ОСОБЕНОСТИ НА СЕМАНТИЧНОТО ПОЛЕ ЗА ЖИВОТИНСКИ ЕКСКРЕМЕНТИ (СПОРЕД РЕЧНИКА НА НАЙДЕН ГЕРОВ)

Албена Баева

ШУ „Епископ Константин Преславски“, Шумен, България, a.baeva@shu.bg

**Резюме:** Съвременната семантика (семасиология) изследва огромен комплекс от въпроси, свързани с лексиката на езика и на лексикалното значение на думата. Освен традиционното значение и смисъл в проучванията се включва и странично значение, стилистични и емоционално-експресивни елементи на значението. Изследва се денотативното значение, понятийното значение на думата, от друга страна лексикалното значение се разглежда с оглед на категориалното значение и значимостта.

При значението на думата се отчитат реалните и преносните значения, видовете пренасяния, метафори, метонимии, синекдохи; видовете производност – разширяване и стесняване на значението, терминологизация и детерминологизация, десемантизация, фразеологизация, архаизация, иновация. Отношенията на думите поставят въпроси за границите на полисемията, омосемията и омонимията; при езиковата парадигматика усилено се изследват различни парадигматични редове като синонимни, антонимни, хипонимни, типонимни, партонимни със структурен характер. Семантичната парадигматика е израз на системните отношения в лексиката на езика и едновременно модел за проучване на речника на езика. Съвременната семасиология е направила много за проучването на полевата и компонентната структура на лексикалното значение. Полето обединява думи с еднородно типово значение като ги класифицира към определени класове с единна семантична площ, а компонентният анализ описва подробно значението на лексемите и вътрешните парадигматични редове. В статията семантичното поле се схваща най-общо като изградено от лексеми, в чието значение се съдържат общи компоненти. Изследването на лексикалния фонд на един език се осъществява чрез отделянето на различни по тип групирания на думите – според тематичен принцип, според смислови връзки, според идеологически принцип. В настоящата статия е избран смисловият принцип. Проучва се семантичното поле за животински екскременти. Отбелязват се

някои формални особености, свързани с означаващото на думите, както и в смислово отношение наличието на специални названия за животинските екскременти, и от друга страна, липси при специалните назовавания.

**Ключови думи:** семантично поле, животински екскременти

### 1. ВЪВЕДЕНИЕ

Лексиката в речника на Найден Геров е организирана в тематични групи, в лексикално-семантични полета, без да бъде идеологически речник. Повечето изследователи го определят като тълковно-преводен, а не само тълковен речник, поради привеждането на съответствия от руски език (превод) в края на всяка речникова статия (Кювлиева, 1997).

Формирането на тематичните групи обикновено е обусловено от тяхната реална свързаност в действителността, те се представят преди всичко чрез конкретни съществителни имена и не са от особен интерес за идеологическите речници. Семантичните полета предизвикват по-голям интерес поради характера на вътрешната организация на полетата, при които един или няколко смислови признака са общи за всички лексеми, изграждащи полето. Въпреки огромните различия при определянето на семантичните полета и особено при методите за тяхното изследване, самият принцип за структурна организация на лексиката е перспективен (Армянов 2019, Балкански 2019, Балкански 2020, Благоева 2019, Кирова 2020, Попова 2019 а, Попова 2019 б, Колковска, Благоева 2019, Баева 2019). В този смисъл изследването на различни смислови полета е от значение за осмисляне на структурната организация на цялата лексика на един език, колкото и малки да са те.

Предмет на настоящата статия е семантичното поле на животинските екскременти, така, както е описано в речника на Найден Геров.

### 2. ИЗЛОЖЕНИЕ

Семантичното поле сме ограничили до названията на домашните животни, като включваме и мишка, и човек. Ето названията на животните и техните екскременти:

куче - псешляк;

котка - кочник, кочешница, сукер;

мишка – мишек, мишак, мишец, мишина; поганцърък;

глушец – глушовина;

птиче – (кокоше и всички други птици) – курешка, курешница;

гъска – гъшляк;

говеждо – (общо за вол, крава и говедо) – лепешка, лепушка;

кон – конишник, конишник, коншрак;

коза, овца, заек – дърдонки, бърбонки, бърбашки, барбашки, бръбла, каркалашки, гремки;

човек – чилешица, чилешница, чловещница, житна кал;

Образуването на отделните форми е доста разнообразно с оглед на наставките – (н)ица, -ак, -ина, -овина, -ник, -ец и др. Общо название за измет (екскремент) е лайно, говно и поган. Вижда се, че всички названия са специални за съответните животни. Има две форми в съответствие с назоваването на мишката по два начина – мишка и глушец. За кучето специалната форма е образувана от другото му название - псе, вероятно поради близост между вероятната форма от куче и измета от котка – кочник, кочешница. От лексемата поган е образувана само форма за мише лайно. Друга характерна особеност на полето е, че с общи названия за всички животни се използват лексемите за домашни птици и за едрия добитък – говеда, за кози и овце. Отделно специално название от птиците има само гъската. Специални названия за екскрементите на свиня и магаре липсват. За тях се използват общите за екскремент.

Названията за човешка измет правят впечатление с единствената понятийна метафора за цялото поле – житна кал.

### 3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Като цяло организацията на полето следва нормалната организация за повечето семантични полета – общи названия, където е възможно – на едър, дребен добитък, на домашни птици, отделни специални названия, поради невключването на животното в група – котка, куче, мишка, кон. От тази гледна точка отделното специално название на гъската е плеонастично, а същинските липси, както отбелязахме, са отсъстващите специални названия за магаре и свиня. Нормални за периода на Възраждането са фонетичните варианти и словообразователните синоними при някои имена.

#### ЛИТЕРАТУРА

- Армянов, Г. (2019). Социолектната лексика в българските речници. – В: Научни изследвания в чест на 70-годишнината на проф. д-р Кирил Цанков. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 99-112.
- Баева, А. (2019). Разбий-пъртина в Речника на Найдено Геров. – В: Knowledge. Vol. 32.4. , Skopje, pp. 483-486.
- Балкански, Т. (2019). Към политическата лексикография на българския език: братушка, братушки. – В: Сборник в чест на чл.-кор. проф. д.ф.н. Стоян Буров. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 285-297.
- Балкански, Т. (2020). Към началото на българската лексикография. Терминологичен свод (Езиковоархеологичен прочит). – В: Граматика на духа. Сборник статии в чест на доц. д-р Любка Стоичкова по случай нейната 79-годишнина. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 107-110.
- Благоева, Д. (2019). Към концепцията за речник на най-новата лексика в българския език. – В: Сборник в чест на чл.-кор. проф. д. ф. н. Стоян Буров. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 510-523.
- Кирова, Л. (2020). Межъязыковые ассоциативные связи по смысловой близости в ментальном лексиконе билингва. – В: Граматика на духа. Сборник статии в чест на доц. д-р Любка Стоичкова по случай нейната 70-годишнина. Велико Търново: УИ „С. св. Кирил и Методий“, с. 279-290.
- Колковска, С., & Благоева, Д. (2019). Детерминологизацията като източник на семантични и фразеологични иновации в българския език. – В: Научни изследвания в чест на 70-годишнината на проф. д-р Кирил Цанков. Велико Търново: УИ „Св.св. Кирил и Методий“, с. 311-324.
- Кювлиева, В. (1997). Българското речниково дело през Възраждането. София: БАН.
- Попова, М. (2019а). Теорията за системността в терминологията. – В: Сборник в чест на чл.-кор. проф. д. ф. н. Стоян Буров. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 69-79.
- Попова, М. (2019б). Когнитивистика в терминологията. – В: Научни изследвания в чест на 70-годишнината на проф. д-р Кирил Цанков. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 527-540.